

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร
ยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรคการเรียนรู
(พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙)

ยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรคการเรียนรู เป็นยุทธศาสตร์การวิจัยที่ให้ความสำคัญกับการวิจัยด้านการปฏิรูปการศึกษา การจัดการศึกษา และรูปแบบการศึกษาที่เชื่อมโยงสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่ระบบเศรษฐกิจชุมชน และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์การวิจัยไว้ว่า “พัฒนาระบบการศึกษาของสังคมไทย สู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม มีระบบบริหารจัดการงานวิจัยที่มีคุณภาพและศักยภาพเพียงพอในการแข่งขันกับต่างประเทศ” มีพันธกิจการวิจัยด้วยกัน ๕ พันธกิจ ประกอบด้วย ๑) ปฏิรูปการศึกษา กระบวนการเรียนการสอนทั้งในและนอกระบบ ๒) พัฒนาระบบการเรียนรู้ด้วยตนเองและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ๓) ยกกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา พัฒนาการศึกษาที่สอดคล้องกับท้องถิ่นและความต้องการของประเทศ และ ๔) เสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมฐานความรู้ในทุกกระดับ และ ๕ พัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยที่มีประสิทธิผล และได้กำหนดยุทธศาสตร์การวิจัยไว้ ๔ ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ๑) การวิจัยด้านการพัฒนาคุณภาพคน และสังคมไทย ๒) การวิจัยด้านระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ ๓) การวิจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างระบบการศึกษาับระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม และ ๔) การวิจัยระบบการบริหารจัดการงานวิจัยการศึกษา เพื่อความครอบคลุมละเอียดการวิจัยทั้ง ๔ ยุทธศาสตร์นี้จึงมีแผนงานวิจัยย่อยอยู่อีก ๑๙ แผนงานวิจัย

ยุทธศาสตร์การวิจัยดังกล่าว จะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลจำต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ดังนั้นจึงต้องมีหลายฝ่ายให้ความสำคัญหรือกล่าวอีกนัยคือต้องมีปัจจัยแห่งความสำเร็จของยุทธศาสตร์การวิจัย (Critical Success Factors) ซึ่งประกอบด้วยการมีกระบวนการพิจารณาทางกฎหมาย โดยเฉพาะการจัดทำกฎหมายเพื่อส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น ในรูปแบบศูนย์การเรียน การจัดการศึกษาโดยครอบครัว ตลอดจนร่างพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) อีกหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูประบบการศึกษา มีการกำหนดนโยบายและแผนในทางปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะกำหนดนโยบายและแผนเพื่อการปฏิบัติการกิจของตนเอง โดยยึดถือ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ หรือร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบนโยบายในการดำเนินการ มีแนวทางที่ชัดเจนและมีเอกภาพ และสุดท้ายคือมีการนำนโยบายและแผนไปสู่การปฏิบัติ เช่น การจัดการศึกษาเฉพาะทางมีความก้าวหน้าในการนำนโยบายและแผนไปสู่การปฏิบัติ นำไปสู่การปฏิรูประบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การปฏิรูประบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลโดยส่งเสริมให้บุคคลมีคุณภาพ เจริญเติบโตและมีความมอกงามที่สมบูรณ์

ยุทธศาสตร์การวิจัยประเด็นด้านการปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙)

๑. หลักการและเหตุผล

๑.๑ ความเป็นมาของงานวิจัยด้านการปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ได้จัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) เพื่อมุ่งเน้นให้เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยของหน่วยงานวิจัยต่างๆ และใช้เป็นกรอบทิศทางในการวิเคราะห์ตรวจสอบข้อเสนอการวิจัยของหน่วยงานภาครัฐที่เสนอของบประมาณประจำปีตามมติคณะรัฐมนตรี โดยสอดคล้องกับสถานการณ์ของประเทศบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และยุทธศาสตร์การวิจัยระดับภูมิภาค รวมทั้งความต้องการของพื้นที่ และสอดคล้องกับทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) นอกจากนี้ นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ ๘ เน้นการบูรณาการด้านการวิจัยที่สอดคล้องกับแนวนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ควบคู่กับการวิจัยเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม สำหรับการวิจัยทางการศึกษาถือเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ วช. พิจารณาถึงวิกฤตการณ์ทางการศึกษาของประเทศที่เกิดขึ้น ความต้องการผลงานวิจัยและความรู้เพื่อเร่งแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงกำหนดการวิจัยทางการศึกษาไว้เป็นกลุ่มเรื่องวิจัยที่ควรมุ่งเน้นในนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ ๘

จากความสำเร็จด้านการศึกษาดังกล่าว วช. จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ขึ้นมา เพื่อเน้นการสร้างงานวิจัยด้านการศึกษาโดยเฉพาะการวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา การจัดการศึกษา และรูปแบบการศึกษาที่เชื่อมโยงสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่ระบบเศรษฐกิจชุมชน และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมไปถึงการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้มีการพัฒนาการศึกษาที่สอดคล้องกับท้องถิ่นและความต้องการของประเทศ อันนำไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งของสังคมฐานความรู้ในทุกกระดับ และสร้างความพร้อมของประเทศเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘

๑.๒ การวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับประเด็นการพัฒนาทางการปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้

ประเทศไทยมีเกียรติภูมิ มีศักดิ์ศรี และมีการสะสมทางปัญญาอย่างต่อเนื่องยาวนาน แม้ว่าจะต้องเผชิญกับภาวะความท้าทายและปัญหาต่างๆ แต่ก็สามารถผ่านพ้นอุปสรรคไปได้ทุกครั้ง เนื่องด้วยภูมิปัญญาของสังคมและคุณค่าทางวัฒนธรรมไทยที่ยึดมั่นในสถาบันพระมหากษัตริย์อันเป็นสถาบันสูงสุดที่คนไทยทุกคนเคารพ และยึดมั่นความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ชุมชน ความรักในอิสริภาพและความยุติธรรม ซึ่งต่างล้วนเป็นพลังผลักดันให้สังคมไทยสามารถแสวงหาทางออกได้เสมอมา จนเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ ด้วยต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่เราได้สะสมมาตั้งแต่ในอดีต ได้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยมีภูมิคุ้มกันที่สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเป็นไปของโลก สามารถนำพาประเทศไปสู่ความสงบสุข และเจริญรุ่งเรืองด้วยดีเสมอมา อย่างไรก็ตาม เนื่องจากวันนี้ประเทศไทยอยู่ในสภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว องค์ความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการบ้านเมืองและแก้ไขปัญหาต่างๆ ของประเทศแบบเดิมๆ ที่เคยถือปฏิบัติกันมาในอดีตและได้ผลจึงไม่เพียงพอที่จะรับมือกับความท้าทายใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น องค์ความรู้ นวัตกรรมและกรอบแนวคิดใหม่ๆ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องแสวงหาและพัฒนาเพื่อนำมาใช้ต่อยอดและบูรณาการร่วมกับภูมิปัญญาและทุนทางสังคมดั้งเดิม

ของประเทศที่สั่งสมสืบต่อกันมาจากอดีต ควบคู่ไปกับการระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนมาช่วยกันสร้างความเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่หรือปฏิรูปประเทศให้ดียิ่งขึ้น จากสถานการณ์และสภาวะแวดล้อมของเศรษฐกิจโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ ได้ส่งผลให้ประเทศไทยในวันนี้อยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านเชิงโครงสร้างที่สำคัญ ๓ ประการ (สรุปค่าแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี ซึ่งนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔ ในส่วนที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษา) ดังนี้

๑) การเปลี่ยนผ่านของเศรษฐกิจ ที่ผ่านมเศรษฐกิจไทยมีความเสี่ยงสูงและยังไม่สามารถก้าวพ้นวิกฤติได้อย่างยั่งยืน ด้วยเหตุผลที่สำคัญ คือ

(๑) วันนีเศรษฐกิจโลกยังมีความไม่แน่นอนสูง และอยู่ในกระบวนการเปลี่ยนผ่านชั่วคราวทางเศรษฐกิจและการเมืองไปสู่ศูนย์กลางใหม่ทางทวีปเอเชียในระยะยาว สหรัฐอเมริกายังมีการว่างงานสูง อีกทั้งสถาบันการเงิน ครัวเรือน และรัฐบาลยังอ่อนแอด้วยภาระหนี้เกินตัว เศรษฐกิจยุโรปเผชิญปัญหาการคลังและมีความเสี่ยงที่จะเกิดวิกฤติเศรษฐกิจในหลายประเทศ ทั้งกรีซ สเปน และอิตาลี รวมทั้งภาวะอัมชุกเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรปซึ่งก่อให้เกิดความไม่แน่นอนของการถือครองทรัพย์สินในรูปแบบต่างๆ ทั้งที่เป็นเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐและทรัพย์สินอื่นๆ ในขณะที่จีนและอินเดียกลับมีศักยภาพในการขยายตัวของเศรษฐกิจและกลุ่มชนชั้นกลางที่มีกำลังซื้อสูงเพิ่มขึ้นมาก โดยเฉพาะบทบาทและความเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของจีนเริ่มมีมากขึ้นและแผ่ขยายในภูมิภาคต่างๆ ของโลก โดยได้เปลี่ยนผ่านจากการเป็นโรงงานผลิตของโลกไปสู่การบริหารและถือครองทรัพย์สินและทรัพยากรพลังงานของโลกได้อย่างสมบูรณ์แบบ

(๒) โครงสร้างเศรษฐกิจไทยยังคงพึ่งพาการส่งออกสินค้าและการลงทุนจากต่างประเทศอย่างมาก จึงมีความเสี่ยงสูงจากความไม่แน่นอนของเศรษฐกิจโลก และยังไม่ได้รับผลตอบแทนอย่างเต็มที่จากการผลิตและการใช้ทรัพยากรของประเทศ ดังจะเห็นได้จากสัดส่วนการพึ่งพาอุปสงค์ในประเทศลดลงจากร้อยละ ๗๔.๘ ในปี ๒๕๕๒ เป็นร้อยละ ๖๗.๕ ในปี ๒๕๕๓ จึงทำให้เศรษฐกิจไทยหดตัวเมื่อโลกมีวิกฤติเศรษฐกิจ (ติดลบร้อยละ ๒.๓ ในปี ๒๕๕๒) และขยายตัวเมื่อโลกฟื้นตัว (ขยายตัวร้อยละ ๗.๘ ในปี ๒๕๕๓) เป็นวงจรรอบนี้ซ้ำแล้วซ้ำเล่า การขยายตัวดังกล่าวมาจากภาคการส่งออกที่ขยายตัวได้สูงถึงร้อยละ ๒๘.๕ ซึ่งกระจุกตัวอยู่ในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่เป็นของบริษัทต่างชาติที่ไทยเป็นเพียงแหล่งประกอบ ส่วนการส่งออกสินค้าเกษตรยังคงเป็นการส่งออกวัตถุดิบที่ราคาผันผวนขึ้นกับตลาดโลก ในขณะที่การท่องเที่ยวขยายตัวจากการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวมากกว่าการเพิ่มมูลค่าของบริการและขาดการบริหารจัดการที่จะทำให้เกิดความยั่งยืน

(๓) ประเทศไทยยังคงนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศสูง สัดส่วนการนำเข้าพลังงานสุทธิต่อการใช้รวมยังคงสูงถึงร้อยละ ๕๕ โดยเฉพาะน้ำมันดิบ ซึ่งเป็นต้นทุนที่สำคัญของการขนส่งและการผลิตสินค้าที่มีผลกระทบต่อค่าครองชีพและต้นทุนการผลิตที่ต้องแข่งขันกับต่างประเทศ แม้ว่าในภูมิภาคอาเซียนเองจะมีแหล่งน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติมากมาย แต่การแสวงหาความร่วมมือเพื่อการพัฒนาความมั่นคงของพลังงานในภูมิภาคยังมีน้อย และจะเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อประเทศไทยในระยะยาว

(๔) ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่มีอยู่สูงแสดงถึงฐานเศรษฐกิจที่ยังไม่เข้มแข็ง ประชาชนระดับฐานรากยังมีรายได้น้อยและขาดโอกาสในการเพิ่มรายได้ โดยส่วนใหญ่อยู่ในสาขาเกษตร และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่สนับสนุนอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ จึงไม่มีโอกาสที่จะเติบโตเป็นชนชั้นกลางที่จะเป็นฐานการบริโภคและสร้างสินค้าและบริการที่มีคุณค่าและเป็นของตนเองได้ และในช่วงที่เศรษฐกิจเข้าสู่ช่วงภาวะเงินเฟ้อก็จะเป็นกลุ่มคนที่เดือดร้อนจากค่าครองชีพและต้นทุนการผลิตมากกว่าคนอื่น

๒) การเปลี่ยนผ่านทางการเมือง ความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงที่ผ่านมา แม้จะมีผลต่อความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจในระยะสั้น แต่เนื่องจากการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ผ่านมาผูกโยงกับภาวะการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลก และในขณะที่ความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างชาติมีพื้นฐานอยู่บนความเชื่อที่ว่า สังคมไทยและคนไทยจะสามารถหาข้อสรุปที่นำไปสู่ความปรองดองสมานฉันท์ได้ในที่สุด อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งดังกล่าวย่อมมีผลกระทบต่อการวางพื้นฐานเพื่ออนาคตระยะยาว และทำให้สูญเสียโอกาสในการเดินหน้าเพื่อ

พัฒนาประเทศ ในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา เศรษฐกิจไทยขยายตัวได้เพียงเฉลี่ยร้อยละ ๓.๖ ซึ่งต่ำกว่าศักยภาพที่ควรจะเป็น และส่งผลกระทบต่อความล่าช้าในการแก้ไขปัญหาที่เป็นพื้นฐานของคนส่วนใหญ่ในประเทศคือ ความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้

๓) การเปลี่ยนผ่านของโครงสร้างประชากรและสังคมไทย โครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมผู้สูงอายุจะมีผลกระทบต่อปริมาณและคุณภาพของคนไทยในอนาคต ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างศักยภาพในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งปัญหาเสถียรภาพและปัญหาวัยรุ่นที่จะบั่นทอนคุณภาพของเยาวชนไทย ซึ่งมีความจำเป็นต้องพัฒนาระบบการศึกษา การให้บริการสุขภาพและสร้างสวัสดิการที่มั่นคงให้แก่คนไทยทุกคน นอกจากนี้ ประเทศไทยยังต้องเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงในภาวะแวดล้อมต่างๆ ที่จะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นในอนาคต เช่น ภาวะโลกร้อน ภัยธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี และกฎระเบียบของการแข่งขันในตลาดโลก เป็นต้น

ยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ เป็นยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับการวิจัยที่เกี่ยวกับพัฒนาระบบการศึกษา การจัดการศึกษา และรูปแบบการศึกษาที่เชื่อมโยงสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่ระบบเศรษฐกิจชุมชน และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความสำคัญของการศึกษาถือเป็นเครื่องมือเปลี่ยนประเทศได้ ถ้ามีการวางยุทธศาสตร์ที่รัดกุมและมีพลังไปสู่การปฏิรูปการศึกษาหรือ “การเรียนรู้” ของคนไทยและทำให้การศึกษาปรับตัวได้ทันกับกระแสโลก เพราะโลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากภายในช่วงเวลาเพียงไม่กี่ทศวรรษ ด้วยพลังของเทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบมากมายต่อรูปแบบการใช้ชีวิต และการติดต่อสื่อสารระหว่างกันของมนุษย์ โลกและสังคมยุคใหม่มีความสลับซับซ้อนที่ท้าทายคนรุ่นใหม่มากขึ้น ตั้งแต่การเผชิญความผันผวนทางเศรษฐกิจที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ไปจนถึงการอยู่ร่วมและอยู่รอดในสังคมที่เต็มไปด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความเร่งร้อนในสภาพชีวิตประจำวัน แม้กระทั่งการศึกษาเรียนรู้ของคนยุคใหม่ก็เผชิญความท้าทายมากมายภายใต้สังคมที่ซับซ้อนและหลากหลายขึ้นนี้ การเรียนรู้มีอาจถูกจำกัดอยู่ภายใต้กรอบคิดของความเป็นหลักสูตร เป็นคาบเวลา หรือแม้แต่ความเป็นโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยแต่อย่างใดอีกต่อไป ไม่ว่าจะเป็นการเรียนวิชาความรู้ที่มีอยู่อีกมากมายมหาศาลนอกตำราที่เราเล่าเรียนและท่องจำ ไปจนถึงการเรียนรู้และการปรับตัวต่อการใช้ชีวิตในสังคมยุคใหม่ที่มีทักษะชีวิตมากมายที่ต้องเรียนรู้จากสภาพความเป็นจริง

ดังนั้น หากสังคมไทยจะก้าวไปข้างหน้าอย่างเข้มแข็งมั่นคงได้ต้องอาศัยคนรุ่นใหม่ที่มีขีดความสามารถในการเรียนรู้มากกว่าที่เป็นมาในอดีต การเรียนรู้ด้วยตนเองหรือ Self-Directed Learning จึงกลายเป็นโจทย์ที่ท้าทายนักพัฒนาและนักการศึกษา ที่จะต้องแสวงหายุทธศาสตร์และแนวทางในการส่งเสริมขีดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองให้แก่คนทุกเพศทุกวัยทุกระดับในสังคม เพื่อการเพิ่มศักยภาพของคนในการเรียนรู้และพัฒนาหน้าที่การงานของตน จากเกษตรกรในวงกว้างถึงพนักงานในตีกระฟ้าความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองย่อมเป็นผลดีทั้งต่อบุคคลและต่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศ การเรียนรู้ด้วยตนเองยังหมายรวมถึงการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อสำนึกในรากเหง้าทางวัฒนธรรม ความเป็นท้องถิ่น ตลอดจนจนการเรียนรู้ที่จะแบ่งปันและอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม เพื่อความเข้าใจอันดีและสันติสุขในสังคมในอนาคต

๑.๓ ผลงานวิจัยที่เคยมีมาแล้วในอดีต ช่องว่างการวิจัย และประเด็นที่สำคัญของการวิจัยที่เกี่ยวกับงานด้านการปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ที่เป็นที่ต้องการของประเทศ

ในปี ๒๕๕๐-๒๕๕๒ คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาศึกษา ได้พิจารณาจัดทำชุดโครงการวิจัยเอกสารและการวิเคราะห์บริบทวิจัยการศึกษา เรื่อง “การพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยการศึกษาเพื่อจัดทำแผนที่นำทาง (Roadmap) การผลิตและการใช้ประโยชน์งานวิจัยการศึกษา” ประกอบด้วยโครงการวิจัยย่อยรวม ๖ โครงการ ประกอบด้วย ๑) การศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบบริหารจัดการงานวิจัย

๒) การพัฒนาวาระวิจัยแห่งชาติสาขาการศึกษา ๓) รูปแบบการผลิตนักวิจัยการศึกษา ๔) รูปแบบการพัฒนา ศักยภาพนักวิจัยโดยใช้เครือข่ายวิจัย ๕) การศึกษาระบบเผยแพร่และใช้ประโยชน์งานวิจัยการศึกษา และ ๖) การพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยการศึกษาและจัดทำแผนที่นำทาง การผลิตและการใช้ประโยชน์งานวิจัย การศึกษา โดยที่โครงการวิจัยที่ ๖ นี้เป็นการสังเคราะห์เอกสารและโครงการวิจัยทั้ง ๕ โครงการข้างต้น ผลจากการดำเนินงานชุดโครงการวิจัยหรือแผนงานวิจัย (Research Program) ดังกล่าว ทำให้เห็นภาพรวม ของการบริหารจัดการและบริบทการวิจัยการศึกษาในอดีตและปัจจุบัน ที่สะท้อนถึงจุดเด่น ปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงาน นับว่าเป็นฐานข้อมูลเพียงพอที่จะพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัย และจัดทำแผนที่นำทาง การศึกษาระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วช. เห็นว่าผลงานดังกล่าวของคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาการศึกษา เป็นผลงาน ของผู้มีความเป็นเลิศทางวิชาการในด้านการศึกษา จึงได้นำมาจัดทำเป็นยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้าน การปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มเรื่องวิจัยที่ควรมุ่งเน้นในนโยบายและ ยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ ๘ โดยนำผลงานการศึกษาดังกล่าวมาจัดระดมความเห็นกับภาคส่วนต่างๆ ที่สำคัญ อาทิ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ที่เป็นตัวแทนทั้งส่วนกลาง และส่วนท้องถิ่น โดยนำมา กำหนดกรอบเวลาของยุทธศาสตร์การวิจัยให้เข้มข้นขึ้น ตั้งแต่ปี ๒๕๕๕-๒๕๕๙ จึงสามารถกำหนดเป็น ประเด็นที่สำคัญของการวิจัยได้ ๔ ยุทธศาสตร์การวิจัย ประกอบด้วย ๑) ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านการพัฒนา คุณภาพคน และสังคมไทย ๒) ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ๓) ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างระบบการศึกษากับระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และ วัฒนธรรม และ ๔) ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านระบบบริหารจัดการงานวิจัยการศึกษา

๑.๔ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและจุดแข็งจุดอ่อนในประเด็นการพัฒนาและการวิจัยด้านการปฏิรูป การศึกษาและสร้างสรรคการเรียนรู้ที่เป็นที่ต้องการของประเทศ

การกำหนดตำแหน่งเชิงกลยุทธ์ของการวิจัย (Strategic Positioning)

โอกาส			
จุดอ่อน	การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของโลกในปัจจุบัน โดยเฉพาะกระแสของโลกาภิวัตน์ และการแข่งขันในระบบทุนนิยม ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายจากรอบด้าน	กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ประเทศไทย ยุทธศาสตร์ที่ ๒ : การลดความเหลื่อมล้ำ (Inclusive Growth) ประเด็นหลัก แนวทางการดำเนินการ ๑๐.๑ ปฏิรูปการศึกษา และการใช้ ICT ในระบบการศึกษา ๑๐.๒ พัฒนาภาคการศึกษารองรับ การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี (นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔) ด้านการศึกษา
	ความสามารถทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีเด็กไทยอยู่ในระดับต่ำ	โครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นเป็น โอกาสในการพัฒนาการศึกษาและการสร้างหลักสูตรในสาขาวิชาใหม่ๆ	การปรับโครงสร้างการผลิตภาค เกษตร/อุตสาหกรรม/บริการ ทำให้ เกิดความต้องการกำลังแรงงานที่มี การศึกษาสูงขึ้นและความชำนาญ เฉพาะด้านมากขึ้น
	นโยบายด้านการศึกษาขาดความต่อเนื่องและเกิดความสับสนในการปฏิบัติ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง	ครู อาจารย์บางส่วนยังขาดเทคนิค วิธีการสอนและการจัดกระบวนการ เรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน รู้จักคิด วิเคราะห์ และใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง	ความ เจริญ ก้าว หน้า ทาง วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการ สื่อสาร
อุปสรรค			
จุดแข็ง			

๑.๕ นโยบายและยุทธศาสตร์ซึ่งเป็นที่มาของยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการปฏิรูป การศึกษาและสร้างสรรคการเรียนรู้ที่เป็นที่ต้องการของประเทศ

การจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ ๘ โดย วช. จะตระหนักถึงความสำคัญของการบูรณาการด้านการวิจัยให้สอดคล้องกับแนวนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ควบคู่กับการวิจัยเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการเป็นหลัก เพื่อการนำไปใช้ให้เกิดผลทั้งการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาประเทศอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม สำหรับการปฏิรูปการศึกษา รัฐบาล และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ถือเป็นแนวทางการพัฒนาประเทศที่สำคัญ วช. จึงได้นำเนื้อหาสำคัญของพัฒนาระบบการศึกษา การจัดการศึกษา และรูปแบบการศึกษาที่เชื่อมโยงสู่ภูมิภาค ท้องถิ่น รวมทั้งการบริหารจัดการการเรียนรู้สู่ระบบเศรษฐกิจชุมชน และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรคการเรียนรู้ เพื่อใช้สนับสนุนและแก้ปัญหการศึกษาที่ประยุกต์ใช้กับภาคส่วนต่างๆ ของประเทศ อาทิ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ฯลฯ สำหรับยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรคการเรียนรู้ วช. ได้ยึดเนื้อหาของแผนนำทางวิจัยการศึกษา ๒๕๕๓-๒๕๖๒ โดยคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขา การศึกษา และแนวนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่สำคัญเพื่อความสอดคล้องกับทิศทาง การ

พัฒนาประเทศที่เป็นปัจจุบัน คือ ยุทธศาสตร์ประเทศ (Country Strategy) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ นโยบายรัฐบาล ปี ๒๕๕๔ และนโยบายการจัดสรรงบประมาณ ของปีงบประมาณ ๒๕๕๕ โดยที่ยุทธศาสตร์การวิจัยประเด็นด้านการปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ จะสอดคล้องและเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพื่อหลุดพ้นจากประเทศรายได้ปานกลาง (Growth & Competitiveness) ในประเด็นหลักที่ ๙ การพัฒนาพื้นที่และเมืองเพื่อเชื่อมโยงโอกาสจากอาเซียน โดยมีแนวทางการดำเนินการที่ ๙.๖ การพัฒนาเมืองบริการศึกษานานาชาติ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การลดความเหลื่อมล้ำ (Inclusive Growth) ในประเด็นหลักที่ ๑๐ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีแนวทางการดำเนินการที่ ๑๐.๑ ปฏิรูปการศึกษา (ครู หลักสูตร เทคโนโลยีการดูแลเด็กก่อนวัยเรียน และการใช้ ICT ในระบบการศึกษา เช่น แท็บเล็ตและอินเทอร์เน็ตไร้สาย เป็นต้น) และ ๑๐.๒ พัฒนาภาคการศึกษารองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

นอกจากนี้ ยังความสอดคล้องในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน แนวทางการพัฒนาที่ ๕.๔ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีเป้าหมาย และตัวชี้วัด คือ สถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็ง ความสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล ปี ๒๕๕๔ คือ นโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และนโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต สำหรับนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี จะโยงถึงนโยบายเฉพาะด้านข้อที่ ๘.๑ ประสิทธิภาพการบริหารราชการแผ่นดินข้อ ๘.๑.๒ เสริมสร้างประสิทธิภาพของระบบการบริหารงานแบบบูรณาการอย่างต่อเนื่อง ยกระดับสมรรถนะของส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐพัฒนาและส่งเสริมรูปแบบโครงสร้าง มุ่งเน้นการจัดการความรู้และพัฒนาส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีการสร้างนวัตกรรมในการทำงานอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ และนโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต จะเชื่อมโยงกับนโยบายเฉพาะด้าน ข้อที่ ๔.๑ นโยบายการศึกษา ข้อ ๔.๑.๔ จัดการศึกษาขั้นอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยกระบวนการสร้างประสบการณ์ระหว่างเรียนอย่างเหมาะสม และสนับสนุนการสร้างรายได้ระหว่างเรียน และสนับสนุนให้ผู้สำเร็จการศึกษามีงานทำได้ทันที โดยความร่วมมือระหว่างแหล่งงานกับสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีศูนย์อบรมอาชีวศึกษาเพื่อให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนสามารถเรียนรู้หาประสบการณ์ก่อนไปประกอบอาชีพ โดยให้สถาบันอาชีวศึกษาดำเนินการร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในแต่ละอาชีพ รวมทั้งจัดให้มีศูนย์ซ่อมสร้างประจำชุมชนเพื่อฝึกฝนช่างฝีมือและการสร้างทักษะในการให้บริการแก่ประชาชน

ความสอดคล้องกับนโยบายการจัดสรรงบประมาณประจำปี ๒๕๕๕ คือ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ ๔ ยุทธศาสตร์การศึกษา คุณธรรม จริยธรรม คุณภาพชีวิต และความเท่าเทียมกันในสังคม ข้อที่ ๔.๑ การสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ คือ ประชากรวัยเรียนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ข้อที่ ๔.๒ การขยายโอกาสและพัฒนาศึกษา เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ คือ คนไทยทุกกลุ่ม ทุกวัย ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานสากล

นอกจากเนื้อหาของยุทธศาสตร์การวิจัยประเด็นด้านการปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ จะมีความสอดคล้องกับแนวนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่สำคัญในข้างต้นแล้ว ยังมีความเชื่อมโยงกับนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ ๘ และยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติรายประเด็น ที่ดำเนินการโดย วช. แล้ว สำหรับยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติรายประเด็นนี้ สืบเนื่องมาจากเป็นกลุ่มเรื่องวิจัยที่ควรมุ่งเน้นนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ ๘ ซึ่งประกอบด้วย ๑๓ เรื่อง คือ ๑) การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง ๒) ความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล ๓) การปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ ๔) การจัดการทรัพยากรน้ำ ๕) ภาวะโลกร้อนและพลังงานทางเลือก ๖) เกษตรเพื่อความยั่งยืน ๗) การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษา และการฟื้นฟูสุขภาพ ๘) การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ๙) เทคโนโลยีใหม่

และเทคโนโลยีที่สำคัญเพื่ออุตสาหกรรม ๑๐) การบริหารจัดการการท่องเที่ยว ๑๑) สังคมผู้สูงอายุ ๑๒) ระบบโลจิสติกส์ และ ๑๓) การปฏิรูประบบวิจัยของประเทศ จะพบว่าเรื่องการปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่อยู่ในยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติรายประเด็น และ วช. ก็ได้นำกลุ่มเรื่องดังกล่าวนี้พัฒนาขึ้นมาเป็นยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติรายประเด็น สำหรับยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นที่พัฒนามาจากกลุ่มเรื่องวิจัยที่ควรมุ่งเน้นดังกล่าวข้างต้น

จากการดำเนินการดังกล่าวจะพบว่า เพื่อให้การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การศึกษาได้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลอย่างสูงสุด วช. จึงได้จัดทำยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแนวนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่สำคัญ และให้เชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ยิ่งกว่านั้นยังได้จัดทำให้เชื่อมโยงกับการวิจัยในด้านต่างๆ ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในปัจจุบัน และต่อไปในอนาคต

๒. วิสัยทัศน์การวิจัย

พัฒนาระบบการศึกษาของสังคมไทย สู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม มีระบบบริหารจัดการงานวิจัยที่มีคุณภาพและศักยภาพเพียงพอในการแข่งขันกับต่างประเทศ

๓. พันธกิจการวิจัย

- ๓.๑ ปฏิรูปการศึกษา กระบวนการเรียนการสอนทั้งในและนอกระบบ
- ๓.๒ พัฒนาระบบการเรียนรู้ด้วยตนเองและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- ๓.๓ ยกกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา พัฒนาการศึกษาที่สอดคล้องกับท้องถิ่นและความต้องการของประเทศ
- ๓.๔ เสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมฐานความรู้ในทุกกระดับ
- ๓.๕ พัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยที่มีประสิทธิผล

๔. ยุทธศาสตร์/กลยุทธ์การวิจัย

- ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การวิจัยด้านการพัฒนาคุณภาพคน และสังคมไทย
- ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การวิจัยด้านระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ
- ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การวิจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างระบบการศึกษากับระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม
- ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การวิจัยระบบการบริหารจัดการงานวิจัยการศึกษา

๕. เป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์/กลยุทธ์การวิจัย

- ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การวิจัยด้านการพัฒนาคุณภาพคน และสังคมไทย
 เป้าประสงค์ : สังคมไทยพัฒนาสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้
- ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การวิจัยด้านระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ
 เป้าประสงค์ : ระบบการศึกษาของไทยมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ผู้เรียนทุกกลุ่มทุกระดับ เกิดการเรียนรู้ มีคุณภาพ และศักยภาพเพียงพอในการแข่งขันกับต่างประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การวิจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างระบบการศึกษากับระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม

เป้าประสงค์ : มีความสัมพันธ์ชัดเจนระหว่างระบบการศึกษากับระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การวิจัยระบบการบริหารจัดการงานวิจัยการศึกษา

เป้าประสงค์ : มีระบบบริหารจัดการงานวิจัยที่มีประสิทธิผล

๖. ผลผลิตและผลลัพธ์ ตัวชี้วัดและเป้าหมาย

๖.๑ ผลผลิต

ผลการวิจัย/องค์ความรู้ด้านการปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคการศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่ชี้แนะและขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้

๖.๒ ผลลัพธ์

บุคคล องค์กร และภาคีทุกภาคส่วน ดำเนินการปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเกิดประสิทธิผล บนฐานความรู้จากผลการวิจัย/องค์ความรู้

๖.๓ ตัวชี้วัด

ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคการศึกษาระดับอุดมศึกษา นำผลการศึกษาวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญ

๖.๔ เป้าหมาย

มีระบบการศึกษาและการเรียนรู้ที่นำการพัฒนาประเทศสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้สัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และพลวัตโลก

๗. หน่วยงานหลักและเครือข่ายที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง

๗.๑ หน่วยงานหลัก

- (๑) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ
- (๒) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
- (๓) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- (๔) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
- (๕) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
- (๖) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

๗.๒ หน่วยงานเครือข่ายที่สำคัญ

สถาบันการศึกษารัฐ และเอกชน

๘. กลยุทธ์แผนงานวิจัยหลักและกรอบเวลา

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การวิจัยด้านการพัฒนาคุณภาพคน และสังคมไทย กรอบเวลา ช่วง ๑ ปีแรก

แผนงานวิจัย ๑ การวิจัยและพัฒนาด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา

แผนงานวิจัย ๒ การพัฒนาคุณภาพชีวิต และการทำประโยชน์ของผู้สูงอายุ

แผนงานวิจัย ๓ การวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การวิจัยด้านระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ กรอบเวลา ช่วงปีที่ ๑-๒

- แผนงานวิจัย ๑ การพัฒนาการศึกษาปฐมวัย
- แผนงานวิจัย ๒ การพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- แผนงานวิจัย ๓ การพัฒนาการอาชีวศึกษา
- แผนงานวิจัย ๔ การพัฒนาการอุดมศึกษา
- แผนงานวิจัย ๕ การพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
- แผนงานวิจัย ๖ การวิจัยและพัฒนาด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน
- แผนงานวิจัย ๗ การพัฒนาผลการเรียนรู้ และคุณลักษณะผู้เรียน
- แผนงานวิจัย ๘ การผลิตและการพัฒนาครูอาจารย์ และบุคลากร
- แผนงานวิจัย ๙ การผลิตและการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา
- แผนงานวิจัย ๑๐ การพัฒนาสถานศึกษา
- แผนงานวิจัย ๑๑ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
- แผนงานวิจัย ๑๒ การปฏิรูปทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การวิจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างระบบการศึกษากับระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม กรอบเวลา ช่วงปีที่ ๒-๓

- แผนงานวิจัย ๑ การพัฒนาคนไทยโดยความร่วมมือกับครอบครัว และชุมชน
- แผนงานวิจัย ๒ การพัฒนาการศึกษาเพื่อความมั่นคงและประเด็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูป

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การวิจัยระบบการบริหารจัดการงานวิจัยการศึกษา กรอบเวลา ช่วงปีที่ ๓-๔

- แผนงานวิจัย ๑ การพัฒนาระบบการบริหารจัดการงานวิจัยการศึกษา
- แผนงานวิจัย ๒ การวิจัยด้านผลการบริหารจัดการงานวิจัยการศึกษา

๙. ปัจจัยแห่งความสำเร็จของยุทธศาสตร์/กลยุทธ์การวิจัย

๙.๑ กระบวนการพิจารณาทางกฎหมาย โดยเฉพาะการจัดทำกฎหมายเพื่อส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น ในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ การจัดการศึกษาโดยครอบครัว ตลอดจนร่าง พ.ร.บ. อื่นหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูประบบการศึกษา

๙.๒ การกำหนดนโยบายและแผนในทางปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะกำหนดนโยบายและแผนเพื่อการปฏิบัติภารกิจของตนเอง โดยยึดถือ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ หรือร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบนโยบายในการดำเนินการ มีแนวทางที่ชัดเจนและมีเอกภาพ

๙.๓ การนำนโยบายและแผนไปสู่การปฏิบัติ เช่น การจัดการศึกษาเฉพาะทางมีความก้าวหน้าในการนำนโยบายและแผนไปสู่การปฏิบัติ นำไปสู่การปฏิรูประบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การปฏิรูประบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพก็จะสร้างคุณภาพให้กับประชากร

๑๐. แนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์/กลยุทธ์การวิจัย

๑๐.๑ แผนปฏิบัติการที่ชัดเจนและเป็นระบบ (Action Plan)

ภายหลังจากการกำหนดยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้แล้ว จะมีการกำหนดแผนปฏิบัติการที่ชัดเจนและเป็นระบบ และวางต่อเนื่องเป็นระยะยาว เพื่อให้แผนการวิจัยด้านต่างๆ มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันและส่งผลต่อการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดหน่วยงานและบุคลากรที่รับผิดชอบ พร้อมแผนดำเนินงาน รวมทั้งช่วงเวลาการ

ทบทวนและปรับยุทธศาสตร์การวิจัยระยะต่อไป ในกรณีที่มีสถานการณ์ใหม่ หรือสถานการณ์ที่แตกต่างจากที่เคยศึกษาไว้ อันจะทำให้ยุทธศาสตร์การวิจัยมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ความเป็นจริงมากขึ้น

๑๐.๒ การสื่อสารและการประสานงาน

ยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ จะเกี่ยวข้องกับภาคส่วนและองค์กรจำนวนมากและเป็นแผนระยะกลาง ดังนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการสื่อสารอย่างใกล้ชิด ทัวถึงและต่อเนื่อง โดยอาจมีการจัดตั้งเป็นเครือข่ายของแต่ละภาคส่วน (Sector Networking) และข้ามภาคส่วน (Inter-Sector Networking) และอาจผนวกกับเครือข่ายออนไลน์ พัฒนาเป็นระบบสังคมออนไลน์ (Social Networking) ซึ่งจะเป็นช่องทางที่เหมาะสมในระยะเวลา ๑๐ ปีข้างหน้าในการดำเนินการ การพัฒนาสังคมออนไลน์จะเป็นการยกระดับความร่วมมือของนักวิจัยในสหวิทยาการ และช่วยอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารและประสานงาน รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล การโต้ตอบ และกระทั้งการติดต่อขอข้อมูลการวิจัยระหว่างภาคส่วนได้

๑๐.๓ ความพร้อมด้านทรัพยากร

มีการเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากร ได้แก่ ความพร้อมด้านบุคลากร ด้านระบบงาน และความพร้อมด้านระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศที่ใช้สำหรับกรวิจัย บุคลากรที่สนับสนุนการวิจัยต้องมีความรู้ และมีจำนวนเพียงพอในการประสานงาน ระบบงานต่างๆ จะต้องมีความคล่องตัวที่เอื้อให้นักวิจัยสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบฐานข้อมูลการวิจัยในปัจจุบันยังมีลักษณะกระจัดกระจายและไม่ทันสมัย ซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างมากต่อการวิจัยในอนาคต จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศการวิจัยที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบสารสนเทศและฐานข้อมูลดังกล่าวในขอบเขตที่กำหนด มีการเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลการวิจัยขององค์กรและภาคส่วนอื่นทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีการประมวลผลปัญหาและถอดบทเรียนของการดำเนินงานในรูปแบบต่างๆ เพื่อจะนำไปพัฒนารูปแบบการปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ต่อไป

๑๐.๔ วัฒนธรรมการวิจัย

สร้างเสริมวัฒนธรรมการวิจัย เช่น ควรส่งเสริมให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน และองค์กรต่างๆ ได้มีโอกาสร่วมในการทำวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องในด้านการปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ ตั้งแต่ขั้นตอนการเริ่มต้นการทำวิจัย โดยอาจร่วมแสดงความคิดเห็นต่อข้อเสนอการทำวิจัย และการร่วมวิจารณ์ และเสนอแนะผลการวิจัย นอกจากนี้ การเผยแพร่องค์ความรู้งานวิจัยไปสู่วงกว้างทั้งในประเทศและระดับสากล

๑๑. แนวทางในการติดตามและประเมินผล

มีการติดตามการประเมินผลของยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้ ด้วยการบริหารจัดการระบบวิจัย เพราะสามารถเป็นกลไกในการติดตามประเมินผลนโยบายอย่างเป็นระยะและต่อเนื่อง เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาหรือข้อติดขัดได้อย่างทันท่วงที รวมทั้งกลไกดังกล่าวจะต้องสร้างดุลยภาพระหว่างคุณภาพของงานและความคล่องตัวในการดำเนินงานวิจัยด้วย